

Almanacka

För Året

Efter Grälsarens CHRISTI Födelse,

1794.

Till STOCKHOLMS Horizont,

Belägen vid 59 grad. 20 $\frac{1}{2}$ min. Nördl-högd.

Efter Hans Kongl. Maj:ts Nådigste
stadgande utgifwen

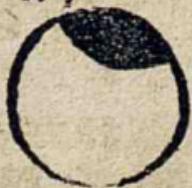
Af Dessa Wetenstaps-Academie.

Sol = Förm.

d. 31 Jan.

Mån = Förm.

d. 14 Febr.

STOCKHOLM.

Kränt hos JOHAN P. LINDEH.

Eemplaret säljes häftadt och sturet för 1 E:skil, öp

Nåd till liffsbärgning för den Fattige, vid
infallande dyr tid och fara för hungers-
nöd. (Fortsätt. från 1793 års Almanack.)

af

Assessoren Herr Doct. JOH. L. ODHELIUS.

Frånne omständigheter förekomma genast till öf-
verlättning: Hurin skall man nyttigast använda
det förråd af lifemedel man redan har? Och
därutifl: Hvilka äro de tillgängeliga och påliteli-
gaste medel för den Fattiga, att underhålla kis-
ter med?

Hvad försia frågan angår, finne vi, att hos
Almänheten den ökterengelje hårskar, att Bröd är
en omvägängelij nödvändighet till att uppehålla lis-
vet; af hvilken orsak vi se dem uppsöka och i
nödens tid till söda använda flere både onyttige och
skadliga ämnien, dem de på hvarjehanda sätt inblan-
da med Säd och baka till Bröd, i stället för det van-
liga, som i bättre tider, af ren Säd tillredes. Det blir
säldes nödigt att Präster, och andre uplyse Instru-
nare, i de Landsorter där Hungersnöd faude blißwa att
besara, öfwerthja de enkaldiga, att lissupphålle kan
vinnes utan Bröd, och att därför det förråd af Säd,
som de förmå sig anskaffa, kan spissammare användas,
om de, såsom i 1793 års Almanacka påpertas,

i stäl-

i stället för att baka det till Bröd, och utblanda det
med flerehanda mer och mindre fäbande, eller mer
och mindre fäbande ämnen, t. e. Råst, Agnar,
Ullon, Wilda Bär, Bark m. m. förtåra detta lilla
Sädes-förråd i Mjöl, och köla det med vatten eller
mjölk, till välling eller gröt, eller ock i hvarjehanda
slags kött- och fisk-soppor.

Det blir därnafti gode och funnige Medborgares fel-
dighet att utpeka för den okunnige och tillräddige fäste-
gi nästan det, som i hvarje landsort finnes, och med
minsta kostnad kan blißwa att tillgå, att stilla hunger
med och uppehålla lisvet; hvar till anledning i före-
dit års Almanacka gifwen är, och hvarom meru upp-
lysing står att hemta i en från Uppsala Tryckeri 1792
utkommen Post, kallad; Försök till en Swensk Fla-
ra, af Sam. Lilieblad.

Hvar Landsort har nästan någon särskild önnigare
tillgång på wiße ämnen, som icke i den myckenhet fin-
nas på en annen. Så hafwa Inboggarné i våra
Gårdgårdar merhändes en räckning tillgång på Fisk,
den de opäniat weta att nyttja, och af Svenska Fis-
flag är intet enda att förfasta, när man har afseende
brott på södan; de ensfaldigare kunna nämnaas att
Fisksoppor blißwa drynare och mer fäbande om Mjöl
i dem blandas; att Gröd- och Skogs-Togel, och Aggen
bäras, åsven funna och böra i sådana Soppor före-

nos;

näck; att köttet af Skålar med mera nycka kan ons
wändas till söda, om det förväntes och sedan i gry-
ta siekes, eller på oswanuåmde sätt kokas därav
Soppa, m. m.

Det somma, utom hvad Skålar rörer, kan och
lämpas på dem, som bo vid insjöor och strömar, samt
i Skogsorter, där hvarje handa Fiskslag, wilda och
Skogsfoglar, med deras ägg, blifwa att tillgå. Men
de arter gifwas och, som hafwa liten eller ingen dylik
tillgång; såsom när misvärt infaller på slättmarker,
där nästan all söda vanligast tages af Såden; den rin-
ga tillgång på allchanda slags wild Fugel och wilda
Djur, där kan finnas, hbra de dock tillskyrras att nyttja.

Men ömnigare tillgång på liffsföda, blir, efter an-
dra Frägans mening, nödigt att visa den färtiga och
nödfläatta.

Vi glömma dä icke hvad i 1793 års Almanacka är
idetta afseende uppnåmt af Swenska Lek-arter, Swam-
par och Mosar, m. m. om hvilkas kännetecken den
nyb uåmnde Boken gifwer nöjaktig utterligare upplys-
ning; warandes det angeläget att tillskyrra de behöv-
wande, att hållt nyttja alla dylika vå:ter i Rött; eller
Fisk-soppor. Men det som lättast och tillräckeligast,
samt med minsta kostnad kan och bör tillitas, är köttet
af sådana Djur, som ej vanligen därtill brukas, utan
gemealigen fräcktas och borrtas, eller öfverlem-

nas till rofsurens uppehälle; och hit hörer förmå-
ligast Håstar.

Om Håst-kötts stora spissamhet, om den hjelv och
läcta tillgång på liffberqning vid hungersnöd, som
därigenom winnas kan, har en wärdig Patriot gifvit
det Swenska Almånnan en, likaså omständlig och öf-
wertygande, som hans hierta hedrante föreställning,
genom en vid 1789 års Almanacke vidhåftad Uthand-
ling, kallad: Råd till Vitenige Man, hvilken på
hans beslutad, 1000:detals utdeltes utan betalning.

Kongl. Collegium Medicum hade redan år 1784,
i des öfwer Riket utfrådade Kungörelse, tillstyrkt, iä-
som hälsoamt, hushållsactigt och betydande hjel-
samst, att nyttja Håstars Rött, lika med Boskapens,
till människo-föda.

Rikets Consistorier hafwa genom Circulär Bref
samma år inståmt i denna nyttiga affsigt och anmans
Prästerkäpet att därtill upmnunta de fattiga nödlidaende.

Högre och lägre Rikets Fabryggare, af alla Ständ,
hafwa föregått de ensalviga med den Patriotiske åt-
gård, att werkeligen nyttja Håst-kött till föda, och
intet exempel gifwes att någon funnit det vara
hållan skadeligt.

Flere Nationers vanliga plågsed bestyrker utomdes,
buru förmåligt Håst-kött är till söda; och Håstens
skoga

flörel, som kan jämföras med Dren, wiser, hurs tillräckeliga föda af honom står att hämta.

Således infämmar däremed Förrau t, årsfarenhet, sedvana. Fåkares och Prästers omdöme. Till hvilka goda grunder komma kan, att en infallande hård tid och svårighet om födan för den fattiga, bör förmå dem att hårdla välsignade lissmedel, som i myckenhet kan få dem till hands, än att som vanligen ser föka lissbärning genom det brukliga nödbrödet, som nuvarande förförkar än förlänger livet.

Meningen är väl icke, att man bör tillgripa Hästar i deras bästa år, soen ännu dro arbetsföre; eburu en stor nöd ej heller borde skona dem; utan egentligen förlås sädane, som af ålder, bräcklighet och hvarje handa tillfälligheter blifwa till vanlig tjänst onyttige; hvilka, i stället för att borrtlastas, willdjuren till underhåll och tresnad, båra såsom slagskreatur handteras och förvaras, till att efterhand uppehålla mänsklig. I hvarje Gök bli mängen ofta noo twungen att i hjälpsjuta sin Häst; denne kunde då få de fattige till tjänst, och den som därigenom mistar den hunorige, har ofelbart gjort en god, en Patriotisk, en Christlig gärning.

Enkligtwis är det just camla, obrukbara eller skada de Hästar, som hittatills hos ej lämpat till föda nytrja, och deras kött har funnits behagligt, löst och mörkt, samt

samt välförmålligt; det har merändels varit sikt i gryta, men spisfannmåre lärer det blifwa om det på ofwannämnde sätt foles.

Näst efter Hästar förekomma Hundar, säsom sätt tillgängelige, och af hvilla en hälsosam föda, i någon tillräckelihet, står att hämta. Inaen må invända däremot att de ej egentligen lesja af växter, säsom Hästen, utan äro sjelvje lötiätare, och förtåra hvarje handa dragn betänkelig föda; in utom det att Swis net förfienar nästan samma anmärkning, hvilket kreaturs kött vi drick med så mycken begärighet förtåra, så tala icke allenafta ubdfalls-händelser, utan och hela folktloas eremiel, om nytan af Hundars kött till mäns nissjolismets uppehälle; ja de orter finnas där Hundar gödas och åtas med begärighet. Målna icke Fabyggarne på Söderhafsmets Öar Hund-fötter för en stor läckerhet? Elef icke Engelske Sjöfolket vermed spisade och välfäraade?

Vi höre desföre, när nöden derom påminner, icke glämma att tillaripa Hundars kött, i best af hattre, och bereda döraf föda, för den behöfswande; göra det spissant och behagligt på hvarje handa sätt, dels sikt i gryta, dels med inbländning i Soppa, af Mjölk och alla handa deelige gröna växter och rötter, efter tillräck och läglighet.

Dese två slags Djur utgöra dryggaste och lättaste

menster till hands, så snällster man i en hast 2 gran
Kråkwinsten (Tart. Antim.) i 6 skedblad Rålls eller
Strödm-watten, och därav gifwes en större eller min-
dre matsked hvar $\frac{1}{4}$ timme eller oftare, till deh Kråk-
ning upfemmer och magen rånsas; lita så gör man
och med 6 gran Brckrots-pulver (Ipecach.) som
man lita ofta med watten ingifwer; efter denna
magrånning försvinna alla farliga åskomor. I
brist af någondera dese Medicamenter, tvingar man
den sjukte att dricka mycket läunt watten, eller mjölk,
och retar till kråkning genom fistlände i knälgat med
finger eller en fjäder. Det wattaret som man fölet
ålägga uti, skall och hafta en såter merkan att snart
uppväcka kråkning. Om därförst-widace hör gö-
ras, är bättre att rådfråga den närmaste årfarne lä-
kare.